

PRIMORSKI GLAS

Naroča se za Avstrijo pod naslovom: Lidova tiskarna, Wien V., Margaretenplatz 7.
Za vse ostale države pa se sprejemajo naročila pri Založbi „Jug“ v Ljubljani,
Šelenburgova ulica 7/II, SHS.

Naročnina znača: za Avstrijo: četrletno S 2.—, celoletno S 8.—; za Jugoslavijo:
četrletno Din. 15.—, celoletno Din. 60.— za ostalo inozemstvo celoletno S 10.—
ali Din. 80.—. Posamezna številka 25 grošev ali Din. 2.—.

Živela Jugoslavija!

V prvi svoji številki si je naš list postavil za nalogo: klicati upor proti krivicam, ki jim do danes še ni vstal maščevalec, vezati pregnance z rodno zemljo in slediti vsemu, kar je količkaj v zvezi z današnjim nevdržnim položajem našega življa v Italiji. Do danes ni nikdar naš list prekoračil tega okvirja, ki si ga je bil sam postavil ob svojem rojstvu. Zlasti pa se ni nikdar vmešaval niti v zunanje niti v notranje zadeve kraljevine S. H. S.

Priznati moramo, da nam to ni bilo vedno lahko. Večkrat bi bili radi dvignili svoj včasih svareči, včasih vsodbujajoči glas. Posebno bi ga bili radi dvignili dne 6. januarja. Saj ni pretirano, če rečemo, da smo baš mi primorski emigranti oni, ki najbolj vroče ljubimo to državo, ker gradimo na njej in njeni bodočnosti vse svoje upe in vse svoje nade. Ker lebdi pred našimi očmi en sam svetel cilj, osvoboditev našega Primorja izpod fašistovskega jarma, niso bile one nikdar zaslepljene od strankarskih in političnih strasti, ki so v tako veliki meri razjedale naše odrešene brate. Zato bi bil naš svareč in vsodbujajoč glas prav gotovo večkrat na mestu in morda tudi koristen. Pa smo se vendar, želeč ostati zvesti svojim nalogam, premagali, zatajili in molčali. Pred dnevi pa se je odigral v Jugoslaviji dogodek, ki ga ne moremo več preiti z molkom.

Na poslednjem zasedanju ministrskega sveta kraljestva SHS je bil sprejet sklep, da se bo kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev odslej imenovalo kraljevina Jugoslavija. Na istem zasedanju je bil tudi sprejet sklep o novi razdelitvi države v devet banovin in njeni obsežni decentralizaciji. Oba ta sklepa se nam zdita ogromne važnosti in ogromnega pomena za nadaljni razvoj države in njeno konsolidacijo. Prvi sklep ne prinaša sicer praktično ničesar novega, ker so tako Jugoslovani kakor tujci že od nekdanj nazivali prejšnje kraljestvo SHS z Jugoslavijo. Zato pa ne izgubi prav nič na svojem ogromnem pomenu in važnosti okolnost, da se bo prejšnje kraljestvo SHS nazivalo odslej tudi uradno Jugoslavija. Važna in pomembna pa je ta okolnost zategadelj, ker je bil ta sklep sprejet od „hegemonistične srbske vlade“, kakor jo radi nazivajo sovražniki Jugoslavije. Z drugim sklepom pa so izpolnjene želje vseh onih, ki so že od nekdanj zahtevali obsežno decentralizacijo državne uprave, ki je „požrešni in centralistični“ Beograd nikdar ni hotel dovoliti. Brez dvoma bo decentralizacija državne uprave blagodejno vplivala ne samo na politični, temveč tudi na kulturni in gospodarski razvoj in napredek države.

Sicer pa čemu naj bi še nadalje dokazovali ogromni pomen in važnost obeh sklepov, zlasti pa prvega, za nadaljnji razvoj Jugoslavije in njeno konsolidacijo. Najboljši dokaz so komentariji, s katerimi so sprejeli oba sklepa zakleti sovražniki zjedinjene in močne Jugoslavije. „Srbi so požrli Hrvate in Slovence.“ Tako približno so se glasili naslovi v vseh italijanskih listih, od histeričnega „Il Popolo di Trieste“ pa do nekdanj resnega in uglednega „Il Corriere della Sera“, pod

katerimi so prinesli svoja poročila o obeh zgodovinskih sklepih. Ni nam znano, kako je bilo spričo obeh sklepov pri duši drugemu steklemu psu, ravnatelju lista „Il Giornale d'Italia“, Virginiju Gaydi.

Ali si je mogoče misliti večjo zlobnost in perfidnost?! — Ime Jugoslavija se je rodilo na hrvaških tleh. Že med vojno in cel čas po vojni so si želeli voditelji Hrvatov in Slovencev, da naj se nova država imenuje Jugoslavija. Najdalje in najbolj krčevito so se temu upirali voditelji srbskega naroda in ne brez tehtnih razlogov. Srbi so imeli že pred vojno svoje kraljevstvo, ki je nosilo njihovo ime. Ime Srb, ovenčano s slavo in trnjevim vencem mučeništva, je bilo znano po celem svetu. Temu narodu na čast je pesnil ode pesnik, ki je danes eden iz največjih sovražnikov Jugoslavije (D'Annunzio). Če smo hoteli Hrvati in Slovenci za časa vojne vsaj približno povedati v Rusiji in drugod po svetu, kaj in od kod smo, smo morali reči, da smo Srbi, ker Slovencev in Hrvatov pretežna večina sploh poznala ni. Srb-skemu narodu in krvi njegovih sinov se imajo naposled največ zahvaliti Hrvati in Slovenci, da živijo danes v lastni, svobodni državi.

Zato je razumljivo in opravičljivo, če so se Srbi najdalje upirali novemu državnemu imenu. Z njim so doprinesla žrtev svoje individualnosti v nazivu države vsa tri plemena. Krivično pa bi bilo, če bi Hrvate in Slovence ne hoteli priznati, da so Srbi oni, ki so doprinesli največjo žrtev, ker so najmočnejša individualnost. Dolžnost Hrvatov in Slovencev je, da pravično in v vsej njeni veličini ocenijo to žrtev, ker so še druge velike žrtve — zlasti cirilica in koledar —, ki jih bodo morali prej ali slej še doprinesiti na altar jugoslovanskega edinstva ravno oni, ki imajo največ zaslug za to državo.

In italijansko časopisje se drzne kvalificirati to veliko žrtev srbskega naroda: Srbi so požrli Hrvate in Slovence. Ko bi ne vedeli, kam pes taco moli! Fašistovska Italija se pač krčevito oprijemlje za poslednjo bilko upanja, ki ga je gojila in ga v svoji zaslepljenosti še goji v razpad Jugoslavije. Prej je skušala izigrati Srbe proti Hrvatom in Slovincem, ki niso preboleli, ne morejo preboleti in tudi nikdar ne bodo preboleli ran, ki jih zadaja vsaki dan fašizem našemu narodu v Primorju. Tedaj je hvalila in poveljavala Srbe ter napadala Hrvate in Slovence. Ker se ji njene nakane z izigravanjem Srbov proti Hrvatom in Slovincem niso posrečile, poskuša sedaj izigravati Hrvate proti Srbom. Kakor je prej hvalila in poveljavala Srbe ter napadala Hrvate, tako napada danes Srbe in hvali Hrvate. Odušča jim celo veliki greh, da so na soški fronti neusmiljeno topli njene sinove. Ponuja se, nepoklicana in nezaheljena, za zaščitnico in pobornico v pretveznem boju Hrvatov za njihovo neodvisnost, istočasno pa izteza svojo pohlepno roko po hrvaški Dalmaciji.

Prazne marnje, prazne spletke, prazne steke! Danes lahko priznamo, da smo mi, primorski emigranti in z nami naš narod v Primorju, večkrat

trepetali za usodo kraljestva SHS. Danes lahko priznamo, da so bili trenutki, ko smo s strahom in obupom gledali, kako ugaša naše upanje, kako se rušijo naše nade, ki smo jih gradili na bodočnost te države. Za usodo Jugoslavije pa ne trepetamo več, naše upanje je zopet zrastle do nebes in postoterile so se naše nade. Dasi si prav nič ne prikrivamo, da bo treba premagati v bodočnosti še mnoge težave, odstraniti še mnoge ovire in uglati še mnoge spore, se danes kakor nikdar prej zavedamo, da je ni več sile, ki bi mogla uničiti to državo.

Pa ne samo to! Danes z radostjo ugotavljamo, da koraka ta mlada država z velikimi koraki proti oni svetli in veliki bodočnosti, ki sta ji jo začrtala nova zgodovina in njena zemljepisna lega. V temnih obrisih že vidimo, kako vstaja na obzorju ona Velika Jugoslavija, ki se bo raztezala od Jadrana in Črnega morja in združila vse Jugoslovane pod streho hiše ene. Zato kličemo danes tudi mi, primorski emigranti skupno z našimi svobodnimi brati, iz globin svojih duš in iz src, prekipevajočih od radosti: Živela Jugoslavija, živel kralj Aleksander!

Naša obletnica.

Lista, ki sta bila dovoljena pod jako dragimi pogoji našemu ljudstvu v Primorju, sta vedno bolj izpostavljena preganjanju fašistovskega tiska ter plenjenju, šikaniranju in zasledovanju od strani podeželskih oblasti. Še celo skromni informativni značaj teh dveh listov bode fašiste v oči. V svojih listih zahtevajo, da bi morala pisati vedno bolj v fašistovskem propagandnem duhu. Zato pa postaja slika stanja našega ljudstva v Primorju vedno bolj popačena. Lista vedno težje prinašata nedolžno resnico. O krivicah pa morata sploh molčati.

V par tednih bo preteklo leto, odkar je nastal naš list iz žive potrebe, da jasno, odkrito in brez ovir priča o trpljenju našega ljudstva v Primorju. Porodil se je v skromnih razmerah primorske emigracije v Jugoslaviji, živi teško življenje od številke do številke in se zato ni mogel razviti. Je skromen, pa prepotreben, zato ne sme ugasniti. Posebno sedaj ob obletnici bi bila sramota, da bi ga brezbriznost naše emigracije pustila umreti. Naše živeče, naše trpeče Primorje se ga je s posebno ljubeznijo oklenilo, ker vidi v njem zrcalo svojega trpljenja. Ono zato zahteva, da mu emigracija v Jugoslaviji, ki je na varnem, ki je v precejšnji meri na udobnem, ohrani list.

Vsak posamezen primorski emigrant, primorske emigrantske skupine, močna „Soča“, mladi Orjem, prepevajoči „Jadran“ in vsi raztreseni primorski emigranti v Jugoslaviji, potrudite se, da se bo sramotno nizko število naročnikov dvignilo, izrabite vsako priliko za nabiranje tiskovnega sklada. Vsaj obletnico moramo doživeti, vsaj ob obletnici si moramo biti na jasnem, ako bo naša emigracija izpolnila zahtevo Primorja po odkritem glasniku.

V dvanajsto križev postajo, v dvanajsto leto svojega trpljenja bo stopilo Primorje te dni. Kaj

Pomanjkanje aktivne legitimacije.

Če hoče kdo na sodišču vložiti tožbo, mora biti k temu legitimiran, opravičen, ker drugače mu jo sodnik takoj zavrne, ne da bi se spuščal v razpravo. Isto velja ali bi vsaj moralo veljati za pritožbe pred mednarodnim sodiščem, pred mednarodno javnostjo. Le fašizem bi rad delal tudi v tem izjemo.

Pred dnevi je zagnalo vse italijansko časopisje, kakor na povelje, velikansko vpitje proti angleški vladi in njenim zastopnikom na angleškem otoku Malta. Kaj se je zgodilo? Angleški guverner lord Strickland je dal zamenjati dvajset italijanskih uličnih napisov v mestu Malta z angleškimi in izdal je proti tamkajšnjemu tisku odredbe, ki naj bi bile, kakor zatrjuje fašistovski tisk, v nasprotju s stoletno tradicijo angleškega liberalizma. Ta in podobni drugi ukrepi stremijo po trditvah fašistovskega časopisja za raznarodnjem italijanskega življa na otoku Malta.

Kakor se ne spušča sodnik v razpravo o spornem predmetu, ako manjka tožeči stranki aktivna legitimacija, tako se ne bomo tudi mi spuščali v razpravo o vprašanju, če se Anglija zares trudi, da bi raznarodila italijansko prebivalstvo na Malti, glede katerega je povrh tega še dvomljivo, če je sploh italijanske narodnosti. Ugotoviti hočemo samo, da manjka italijanskemu časopisju in

Italiji sleherna aktivna legitimacija za podobne pritožbe, in sicer v taki meri, kakor ne manjka nobenemu drugemu časopisju in nobeni drugi državi na svetu.

Kako naj ima pravico do pritožb radi spremembe dvajsetih italijanskih uličnih napisov z angleškimi narod, ki nasilno spreminja pripadnikom svojih narodnih manjšin celo njihova rojstna in krstna imena?! Kako naj ima pravico do pritožb radi zatiranja tiska svojih soplemanjčkov država, ki je zatrla svojemu prebivalstvu ves svoboden tisk, svojim narodnim manjšinam pa ves njihov tisk?! Kako naj ima pravico do pritožb radi raznarodovanja svojih sonarodnjakov narod one države, ki tako brutalno postopa in skuša raznaroditi svoje narodne manjšine, kakor ni postopala in poskušala še nobena druga država na svetu?! Oh, kako rade bi zamenjale narodne manjšine v Italiji svojo usodo z usodo italijanskega življa na Malti! Kako rade bi prišle iz italijanskega pekla v angleška nebesa!

Angleži naj, če se jim sploh zdi vredno, v odgovor na njene pritožbe opozorijo fašistovsko Italijo na njeno postopanje z nemško in slovansko narodno manjšino in ji bodo enkrat za vselej zaprli njen predrzni in nesramni gobec.

mu res ne bomo privoščili vsaj tolažilne besede potom njegovega lista?

Tiskovni sklad „Primorskega Glasa“ bo merilo ljubezni primorske emigracije do Primorja.

Fašistovsko miroljubje.

Mislimo da je vsakomur znano kako ogromno pozornost je vzbudila knjiga vojnih spominov nemškega pisatelja Remarque „Na zapadu nič novega“. Vsi civilizirani narodi so hiteli, da jo prevedejo v svoje jezike. Slovenski narod si tega še ni mogel privoščiti, ker zahteva pisatelj previsok honorar. V nemščini je izšla ta knjiga v 850.000 izvodih, v angleščini v 300.000, v francoščini v 300.000 in v Združenih Državah v 240.000 izvodih. Tudi en drug narod, ki se prištevava med civilizirane, je imel pripravljen prevod v 35.000 izvodih. V poslednjem trenutku pa, ko je imela knjiga iti že v razprodajo, je prišla odredba, da je knjiga prepovedana.

Zakaj? — Ker je knjiga, ki popisuje vojno, največja obtožba in obsodba vojne. Ona civilizirana država pa hoče vzgajati svoje državljane v vojaškem, junaškem duhu. Uspeh te vzgoje pa mora biti zelo pičel, ker drugače bi bili se že davno našli junaki, ki bi zrušili režim, ki tlači italijansko ljudstvo in mu pije njegovo kri.

V minulih dneh se je vršil v Atenah kongres za mir. V četrti komisiji, ki je obravnavala aktualna vprašanja, je stavil delegat Korkos vprašanje, zakaj ni na kongresu zastopana tudi Italija. Odgovorili so mu, da Italija radi tega ni zastopana, ker so tam vsa pacifistična društva prepovedana. Delegat Korkos je sprožil eno iz najaktualnejših vprašanj, ki spadaje na kongres za mir. Če ne bo to vprašanje kmalu rešeno, ga bo moral rešiti ne kongres za mir temveč — mirovni kongres.

Večne vojne grožnje.

V svojem kilometerskem govoru, ki ga je držal pred zbranimi člani vodstev pokrajinskih fašistovskih zvez iz cele Italije, se ni duce niti z besedico dotaknil zunanje politike. O čem naj bi jim sicer poročal?! Mar o porazih, ki jih doživlja v vsaki zunanji-politični zadevi za katero se prime s svojo nerodno roko?! Zato pa je razpravljal, v kolikor je verjeti nekaterim nemškim listom, o

zunanji politiki pred ožjim krogom pokrajinskih tajnikov, ki so se še istega dne zbrali v palači „Littorio“. Po poročilu nemških listov naj bi bil dejal duce sledeče:

„Danes ni Anglija nič več naklonjena Italiji in prav nič ni izključeno, da pripravlja delavska vlada napad na fašizem. Tudi v Franciji je na vidiku levičarska vlada, ki bo še močnejša, nego je bila prejšnja in ki ne goji nikakih simpatij do fašizma. Spričo vsega tega je Italija takorekoč osamljena v Evropi. Italija je podobna levu v kletki, pa je dovolj močna, da bo to kletko razbila. Zato ni izključeno, da bom nekega dne primoran zajahati svojega belega bojnega konja in da mi boste vi sledili.“

Kakor zveni neverjetno ta govor, vendar izključeno ni, da bi ne bil rekel duce podobne besede, ki bi bile vsekakor naperjene proti Jugoslaviji. Saj je že lani pozimi pozival poveljnike milicije na raportu, da naj bodo pripravljeni, češ, da bodo spomladi prekoračili morje (Jadran). Prišla je pomlad in duce je ostal na kopnem. Tako bo prišla tudi sedaj zima in pomlad in duce bo ostal v svoji kletki. Sicer pa bi ga prav radi videli na njegovem belem bojnem konju. Jugoslavija bi mu gotovo poskrbela za dostojen sprejem!

Večne parade.

Kakor smo že večkrat povdarjali, so parade eden iz najmočnejših stebrov, na katere se opira fašizem. Veliki režiser in komedijant se dobro zaveda, da so parade eno iz najučinkovitejših sredstev, s katerimi se vzdržuje fašistovski režim. Zato se vrstijo parade ena za drugo. Pozorišče teh parad je navadno Rim. Naj omenimo samo nekatere iz letošnjih parad. Tam nekje po zimi so bili zbornali v Rim kmete iz cele Italije. V maju se je zbrala v Rimu nadebudna visokošolska mladina iz cele Italije, ki je priredila pod pokroviteljstvom in zaščito vodje velike manifestacije za „neodrešeno Dalmacijo“. V maju mesecu je bilo otvorjeno z imperialnim sijajem zasedanje nove poslanske zbornice. Tam nekje poleti so se zbrali v Rimu bivši vojaki-alpinci iz cele Italije. V preteklem mesecu so defilirali po Rimu bivši bojevniki iz cele Italije. Pred nekolikim časom pa so sestali v Rimu bivši vojaki-bersalieri.

V ospredju vseh teh parad stoji seveda vedno „duce“. Na zborovanju bojevnikov je spregovo-

ril samo nekoliko besed, pa tudi v teh par besedah je namigaval na vojno. „Danes sta fašizem in bojevništvo“ — je rekel nezmotljivi „duce“ — „dve telesi in ena sama duša, toda jutri, ko zatrobi bojni rog, bosta ena sama duša v enem samem telesu“. „Duce“ boleha pač na neozdravljivi bolezni. Ko ima pred seboj mase, se ne more vzdržati, da bi ne govoril o vojni in veličju, ki čaka Italijo in njeno od Boga izbrano ljudstvo. Vendar beseda „jutri“ je tako široka, da jo lahko nemoteno ponavlja do svoje naravne ali nasilne smrti, ki ga čaka. Tega se tudi v obilni meri poslužuje.

O kongresu bersalierjev pa pripovedujejo, da je bil istočasno tudi poizkusna mobilizacija. Inženirji državnih železnic so prejeli baje že en mesec pred kongresom nalog, da naj proučijo mobilizacijo 30.000 ljudi, ki morajo biti prepeljani tekom 26 ur iz vseh delov Italije v Neapolj, ne da bi pri tem niti najmanj trpel osebni in tovarni promet. Zato je spremljal vsak vlak po en inženir državnih železnic. Rimsko in neapeljsko prebivalstvo je sprejelo baje bersalierje zelo hladno. To bi bil znak, da so parade priče naposled presedati tudi paradeljubečnemu italijanskemu ljudstvu. Slabo znamenje!

Dva portreta.

Graziani. Je silno značilen tip fašistovskega politikanta nižje vrste, ki muči naše ljudstvo. Nikdar v življenju ni ničesar delal, nikdar kaj resnega študiral, nikdar kaj resnega izpeljal. Pač je znal vedno, ob vsaki priliki in nepriliki silno govoriti, dosti govoriti, kar bruhati iz sebe kupe najobrabljenejših fraz. Ima to prijetno lastnost, da pušča povsod za seboj dolgove, pri brivcu, perici, v gostilni, povsod. Mojster je pa v ustvarjanju dolgov pri vsaki organizaciji, pri vsakem javnem bitju, ki je izročeno njemu v roke. Dvakrat je upravljal občino Renče, dvakrat je padla nesreča na njo. Dosegel je naravnost rekord v ustvaritvi dolgov, naravnost majhen Belloni. Še sedaj, po dve letih, si razni prefekturni komisarji niso na čistem, kako se je sploh toliko potrudil, da je ustvaril tako goro dolgov. Nemarnemu, čisto nesposobnemu avanturistu je prizanesljiva roka goriške prefekture ustvarila novo korito v grahovski občini. Ostal je dosleden in delal dolgove, dolgove in ničesar drugega. Sedaj ga je prizanesljiva roka prefekta Dompierija poslala v Sv. Križ, da upropasti sv. kriško občino, v kolikor še ni upropaščena. Kdor si je ustvaril le rahlo sumnjo o kaki tozadevni pravicoljubnosti in volji do ureditve naših občin s strani Dompierija, ga nastavitvev Grazianija v Sv. Križu čisto strezni in prepriča, da bo propadanje naših občin pod Dompierijevo vlado še bolj rastlo. Graziani vsebuje vse one značilne lastnosti dobrovoljcev Villata, Godine in tolikih drugih. Žive in zdržujejo svoje vlačuge, sesajo iz denarnih virov vseh javnih organizacij. So fašisti po svojem oportunističnem prepričanju, ker bi bili s propadom fašizma prisiljeni prijeti za trdo delo, ki ga niso nikoli vršili.

Lazzari. Prav je, da je njegovo ime sedaj tako, da bi si mislil, da mu je tekla zibelka nekje v razbeljenih gričih zaostalih Abruzzov. Žal, da je le naš in sicer je to nekdanji Lazar iz Borjane v kobariškem kotu, značilen tip ovaduškega, gnjilega, podkupljenega in neznačajnega slovenskega fašista, vedno pripravljen prodati svoje prepričanje onemu, ki mu največ ponudi. Pod Avstrijo bolj črnožolt kot vsaka kasarniška stražnica. Stavbeni in cestni podjetnik je znal spretno in nasilno spraviti v fašjo svoje sovaščane, ki so bili odvisni od njega radi zaposlitve pri njegovih delih. Ni bilo fašistovske prireditve, ne še tako protislovenske manifestacije in sprevoda, da ne bi bil zraven. Debel, neroden, čisto nič pri-

meren za okvir fašistovske srjace, nekaj vsiljenega, tujega, prodano-hlapčevskega v društvu kričavih, nervoznih fašistov. Grabežljiv v vsem, ne le v denarju, tudi v drugem. Že priletel gospodar je zlorabil služkinjo, da je zanosila, nato jo je prisilil k splavu, radi katerega je umrla. Goriško sodišče ga je zato obsodilo na več let ječe.

Silno krepek želodec bi moral imeti oni, ki bi hotel opisati vse ogabne figure slovenskega fašizma, celo maloštevilno slovensko snoparstvo. Pfuj!

DOPISI IZ PRIMORJA

Še o svetokriških fašistih v kapucinskem samostanu.

V Dobravljah je umrl mizar Janko Rustja in pri pogrebu, ki se je vršil 20. septembra, je svetokriški laški gvardijan odločno prepovedal fantom, da ne smejo peti slovenskih nagrobnic. Fantje ga niso ubogali. Zapeli so pred pokojnikovo hišo slovenske pesmi. Gvardijan je bil ves zelen od jeze in dejal ter se zlagal: „Pred hišo se že sme peti, v cerkvi je pa škof prepovedal.“ Toda fantje so tudi v cerkvi zapeli in končno še na grobu. Gvardijan je kar tekkel s pokopališča, da ga vrag ne vzame, če bi slišal peti slovenske pesmi. Ko pa hodi berati okoli slovenskih kmetov, ga hudič pa le neče vzeti.

Kapucini v Sv. Križu so si postavili za nalogo, gotovo glavno nalogo, zato so prišli gor in pregnali naše slovenske kapucine — da preženejo slovenski jezik iz cerkve. Peti gvardijan že dolgo časa prepoveduje, a pri slovenskih mašah se sme peti le latinski. Slovenski jezik je tudi v cerkvi manj vreden. Kje smo? Dokler je to delo opravljal le fašizem, je bilo še razumljivo. Ko pa to delajo fašistovsko-zagrizeni redovniki v verskih zadevah in proti naukom cerkve o enakosti vseh narodov, je pa to krivično postopanje še občutnejše. Zato more naše ljudstvo vračati le milo za drago.

Kar uganjajo laški kapucini v Sv. Križu, ni le posnemanje fašistovskega nasilja, ampak je čisto navadno krivoverstvo. Zato proč s fašistovskimi krivoverstvi kapucini. Dokler so še tu, naj se jih vsak naš človek izogiba. Vsak dar tem ljudem bi pomenil podaljšanje njihovega počenjanja med nami. Sami naj pojejo, sami naj prisostvujejo svojim mašam, svojim obredom. Slovensko ljudstvo mora hoditi v domačo cerkev, k domačemu župniku. Kdor je z ljudstvom, s tem mora biti tudi ljudstvo. Fašistovski kapucini so proti našemu ljudstvu, uganjajo politiko proti splošnim naukom cerkve. Zato se izogibajmo teh nevrednih služabnikov božjih.

Škrbina in Repentabor. V Škrbini so delavci popravljali v šoli pred začetkom šolskega leta. Pa so rabili tudi petrolej pri čiščenju oprave. Od žaganja so ostali po tleh drobci. Pa je prišla drugi dan v šolo nova laška učiteljica — zasmrdelo ji je po petroleju in na tleh je opazila žaganje. Petrolej se je spremenil v bencin, žaganje pa v smodnik in v njeni domišljiji se je takoj rodil atentat na šolo. Alarmirala je vse bližnje karabinierje in celo goriški prefekt je prišel na lice mesta. Sum je padel na bivšo tukajšnjo učiteljico Orel. Vrgli so jo v tržaške zapore, da se je tako iznebili in tako še enkrat očrniijo vse Slovence. Njen največji greh je bil ta, da ni dala šole takoj pomesti za delavci. Laški listi so poskrbeli, da so dali zadevi potrebnega povdarka. Naše ljudstvo si vsak dan utrjuje mnenje o Italijanih.

(Prípomba uredništva.) Začetno preziranje našega ljudstva proti ničvredni laški šoli in še manjvrednim laškim učiteljem se pri našem ljudstvu spreminja v upravičeno sovražstvo. Saj ta laška šola ne potujčuje samo naše mladine, ampak jo tudi moralno kvari. Z njo postopa surovo, mačehovsko. Šolsko poslopje ni več žarišče prosvete, ampak izprijevalnica. Ni čuda, da je bilo par požigov teh legel duševnih bolezni. Laške oblasti so se v svoji bojzni vznemirile. Strah ima pač velike oči in tako vidi sedaj v vsaki stvari atentat, poskus požiga itd. Zato so tudi brž iz navadne brezpomembne nerednosti inscenirali gonjo, proces in drugo.

Čisto drugače pa so ukrenile oblasti v Repentaboru. Tam so baje res hoteli ljudje uspešno protestirati proti ničvrednemu postopanju učitelja Furlana, ki se sicer v slovenski družbi izdaja za zavednega Slovenca. Ni je namreč fašistovske manifestacije, kamor bi on, edini Slovenec, ki je politični tajnik fašja, ne gnal nesrečne ljudi. Komaj je zasvetil rdeči maščevalni petelin na šolski strehi, je njegovo bojzljivo dušo zgrabil silen strah in dvom. Posrečilo se mu je udušiti razčiščevalni plamen, rad bi pa udušil tudi celo zadevo, ki bi znala postati predvsem zanj neprijetna. Figovec po naravi ni hotel vzeti nase odgovornosti. Zatekel se je k staremu lisjaku, koristolovcu Mohorčiču v Sežani, ki je ravno tiste dni ležal bolan doma na telesu in pa kot vedno na mošnji. Suženjska pripadnost k fašju ga je pognala pokonci — naravnost k tiranu Krasa Grazioliju. Absolutno bi se zločinsko dejanje ne smelo prikriti! Toda Grazioli si je pač mislil, da bi bila neprimerna sramota za njegov pašalik, ako bi se izvedelo, da Kras ne miruje, da je Kras proti njemu, da Kras noče ničesar slišati o laški šoli, da se kraško ljudstvo pripravlja na dan, ko se bo otreslo nasilneža Graziolija, vseh njegovih suženjskih pajdašev in si sname vsiljene fašistovske maske.

Smešna, otročja in brezmočna je vsa ta bojazen laških oblasti, ki hočejo v Škrbini udariti nedolžne, v Repentaboru pa kriti sramoto svojih nesposobnih valpetov. Ogenj sovraštva tli v srcih tisočeri slovenskih kmetov proti kulturni spaki, kot je ravno fašistovska laška šola. Tega plamena sovraštva ne bodo zadušile ne čete karabinierjev, ne grožnje, ne procesi, ne ječe vse dotlej, dokler ne bo zopet vzrastla na Krasu res prava, svobodna, samo slovenska šola.

Iz Postonjščine. Pri nas ga ni več miru. Posebno v Kotu pod Nanosom je vedno neko skrivnostno premikanje oblastnih organov. Nenadni alarmi karabinierjev in milice so pogosta stvar. Ne gozd, ne hiša in ne jama niso varni pred njimi.

V Hrenovski občini so posebno zaslužnili gasilce. Prej smo imeli prostovoljna gasilska društva v Razdrtem, Landolu in Hrenovici. Veselje do organizacije, skrb in požrtvovalnost so vezali skupaj gasilce. Ljudi niso stala društva dosti. Za slučaj požara je pa tudi bilo dovolj preskrbljeno. Pa smo dobili novo občinsko upravo. Seveda je bila prva skrb podeštata, da je razgnal stara društva in stvoril iz vseh treh eno samo, pa ne prostovoljno društvo. Za izgubljenost prostost je obljubil, seveda samo obljubil, štiri lire na uro za slučaj požara. Obvezati pa so se morali zato, da bodo služili tri leta. Ker ima občina po mnenju podeštata preveč denarja, so nabavili gasilcem nove paradne obleke. Namen podeštatovega interesiranja za gasilce se je kmalu pokazal. Izrabiti jih je hotel za razne fašistovske parade. Ko je bil poleti neki fašistovski general v Trstu, so mu hoteli pokazati, v kako velikem številu so vpisani naši ljude v milicijo. V „Primorskem Glasu“ smo že pisali, kako lovijo za te parade nesrečne Kraševce. Pri nas pa niti z lovljenjem ne opraviš ničesar. Zato so se poslužili zvitejšega sredstva. Občinski sluga je po vseh hišah pozival gasilce, da se morajo javiti v občinski hiši. Nihče ni vedel, zakaj gre. Mislili so, da za kako gasilsko prireditev. Občinski uradnik je pa pred njihovimi presenečenimi obrazi začel razdeljevati puške in fašistovske obleke. Nekaterim se je posrečilo uteči, drugi so v svoji bojzljivosti zaman iskali izgovora. Od 33 članov se je udeležilo tržaške parade 17, pa čeprav od teh ni imela večina do takrat še nikdar puške v rokah. Take prisiljene vojščake je vodil po Trstu občinski uradnik Capella, bivši natakhar. Ko se se vrnili drugi dan zjutraj lačni, žejni, in trudni domov, jih je bilo sicer sram, toda ne pomaga po toči zvoniti. Za bodoče priporočamo vsem našim možem in fantom malo več odpornosti. Ne dopustite, da bi bilo gasilno društvo samo neka vrsta fašistovskih limanic. Prav nikakega sodelovanja se ne sme dopustiti s fašisti. Parade naj delajo sami. Svet in pa fašisti morajo vedeti, da smo vsi proti njim. Kdor dela drugače, škodi skupni stvari našega ljudstva v Primorju. — Pred kratkim so fašistovske uniforme, namenjene za nasilno oblačenje naših

ljudi v fašiste, izginile iz občinskega doma, kjer so bile shranjene. Kam so izginile, je skrivnost. Ubogi karabinierji, miličarji in voluni so polni nahoda, ker morajo v hladnih dnevih stikati na okoli. Odkar so našli blizu Senožeč umorjenega na cesti cestnega mojstra, ki se je zelo surovo in nasilno obnašal napram našemu ljudstvu, se posamezni Lahi še bolj bojijo pokazati se sami na prostem; zlasti pa v večernem mraku ne spravite nobenega nikamor. Le še tolpe njihovih oborožencev se upajo kolikor toliko naokoli. Sicer je pa precej zmešnjave. Karabinierji se preoblačijo v lovce, o onih izginulih uniformah pa se nič ne ve, kje so končale. Tako, da nedolžen človek pravzaprav ne ve, koga ima pred seboj, ali lovca ali karabinierja ali fašista ali koga drugega? Pa še nekaj drugega je vznemirilo zadnje čase naše boječe varuhe. Nek duševno malce zastal gozdni delavec je našel „Primorski Glas“ in še neke laške časopise, ki baje niso ravno naklonjeni fašizmu. Pokazal jih je gospodarju, laškemu podjetniku. Ta pa brž z njimi h karabinierjem. Ti so se kar za lase prijeli. Dan za dnem so klicali vse delavce in jih zasliševali vse vprek. Razburjenje se kar noče poleči.

Na Pivki, kar je spada pod Reško pokrajino, vedno bolj spoznavajo, kak greh so napravili v narodnem oziru, ker so šli, čeprav prisiljeni, volit Bacicha iz Reke. Ni ga namreč bolj zagrizenega Laha, večjega sovražnika slovenskega ljudstva kot je ravno Bacich. Kadar le more, se oglasi v fašistovskem parlamentu proti nam Slovanom. Pa tudi v gospodarskem oziru nam tale reški škric ne gre prav nič na roko. O, na lov že hodi k nam in na izlete, toda za drugo se ne zmeni. Nekaj časa so se v Zagorju čudili Ivanu Moravcu, bivšemu pismonošu, ki tako agitira za Ballilo. Sedaj so se ga pa ljudje že naveličali. Za njegovo kožo bi bilo bolj zdravilno, da bi odnehal od svojega počenjanja.

Strašno je bilo gospodarstvo podeštata v Knežaku. Kljub znani razsipnosti vseh podeštato, te nesreče naših občin, je pa naš v Knežaku dosegel rekord v naravnost norem razsipanju. Pa kaj zato, saj nič ne riskira, kvečjemu da ga premestijo ali pa pošljejo v njegov stari poklic, če ga ima. Ponavljamo s Kraševci: Šibe podeštato in fašistov reši nas, o Gospod!

Iz idrijske doline.

Zapostavljanje našega delavstva. Delo pri gradnjah mostov, širjenje in izravnavanje ceste po idrijski dolini je že okroglo leto dni v rokah podjetnikov Constantinija in Petrocca. Zaposlenih je ondi tudi nekaj domačinov, drugi so Lahi. Naši ljudje so boljši in pridnejši delavci, a slabše plačani, ker tako hoče podjetje. Podjetnika se izgovarjata, da so Italijani daleč od doma in da več porabijo, medtem ko so domačini blizu doma. Dobro — naj zviša Lahom ali naj jim plačuje poti, naj pa zato Slovincem ne odjemlje, ko je že itak nizka dnina. Pri tem pa naj plačujejo tudi oddaljenim Slovincem poviške, ne samo Italijanom! Vemo dobro, da je to narodna mržnja, kajti Lahi delajo krivice slovenskemu ljudstvu v vsakem oziru. Lahi so napravili iz naših ljudi sužnje, napraviti hočejo še več; da bi vsi pomrli kar na cesti.

Poleg znižanja plač, so naši ljudje neprestano izpostavljeni barbarskemu zasramovanju in natolcevanju. Asistenti se neprestano znašajo nad njimi, Italijanom pa dovole kar se jim zljubi. Če se pa kdo kaj pritoži je hitro odpuščen.

Iz gornje Istre. Naš del Istre je fašistom trn v peti, ker nas ne morejo tako hitro stisniti v svoj žakelj. Klanška okolica je dobila vodovode. V Prešnici je bil narejen vodovod, otvorjen z veliko slavnostjo, od laškega duhovnika blagoslovljen, a ni bilo prave sreče. Čez par dni je bil že pokvarjen. Sedaj se jezi stavebenik g. Pečar. Pa kaj mu pomaga? On je izučen trgovec, stavbarstvo naj pusti zidarjem. Vsakemu svoje! Tudi Beka je dobila vodovod. Laški duhovnik, ki je blagoslovil, se je pri tem tako prehladil, da še sedaj bolan leži. G. Pečar Ivan se je trudil tudi za vodovod v Klancu, a tam imajo še preveč vode, zato so vaščani odrekli. Sicer pa naj te vodovode plačuje vojaščina, saj se jasno vidi namen teh naprav... V Klancu so 29. septembra izvolili novega župnika v osebi g. dekana Piščanca. Poldrugo leto

je bil Klanec prazen. Herpelici in Kozinci so brez dela, vse sili v tujino, le potnega lista nam nočejo dati za Jugoslavijo, ampak nas silijo v Ameriko. Suša nas je pritisnila. V Materiji in okolici bo vse suša pobrala, dočim je proti Dragi malo boljše. Mlekarna v Hrušici dobro dela. Čudimo se le, da so starega prvega mlekarija dali iz službe! Teško je pod fašistovskim bičem. Prepričani smo, da se bližamo koncu, ali vsaj groznemu polomu — saj smo vsi popolni berači.

Prvačina. Pri nas so imeli 29. septembra slavje — blagoslovitev „Casa del fascio“, fašistovskega doma. Kako pridejo fašisti v Prvačini do svojega doma? — Prejšnjo občinsko hišo je podeštata daroval fašju. Prej jo je seveda dal pobeliti, osnažiti in opremiti. Vse na občinske stroške. Opremljena je res razkošno. Seveda bo morala občina tudi skrbeti za vse: luč, snago, drva itd. Za kaj res potrebna pa občina nima denarja. Tudi toliko potrebnih stanovanj se ne dobi. Za cvetice v fašistovskem domu na dan blagoslovitve pa je poskrbela sestra učitelja Tušarja. Domačinov ni bilo zraven navzlic posebnemu vabilu fašja in županstva. Posebno uslužnega se je pokazal ta dan, kakor vedno ob takih prilikah, naš živinozdravnik Josip Gerbic iz Solkana, nekdanji predsednik tamkajšnje čitalnice. Vlačil je skupaj vse tujerodce in fašiste iz okolice s svojim avtom ter jih spet spremljal domov. Po izjavah samih tukajšnjih oblasti se obnaša, odkar je vpisan fašist, „eccellentemente opportuno“. Dornberški tajnik Harej je bil ta dan junak dneva, kot smo mogli razumeti iz govora tukajšnjega fašistovskega tajnika. Ko se je vsa druhal razšla, smo so oddahnili.

Klana v Istri. Dolgo let smo se trudili, da smo si pridobili lastno občino in se ločili od Voloskega, ki je precej oddaljeno in katerega uprava ni kazala za nas nobenega razumevanja. Veliko je bilo tedaj veselje vseh naših vaščanov, saj smo takrat dobili bogato občino brez dolgov. Samo občinski gozd se je cenil na 10 milijonov lir vrednosti. Z zaupanjem smo zrli v bodočnost prepričani, da se bodo začele takoj urejevati občinske zadeve, ki jih ni bilo malo.

Nismo poznali pravih namenov reškega prefekta, oziroma verjeli smo njegovim obljubam. Dejanja pa so prinesla pravo razočaranje.

Za podeštata je bil imenovan g. Visintin, ki se je nekje navadil naše govornice. Ta nam je že takoj pri nastopu obljubil: da napravi vodovod, da sezida novo šolo, da napravi ceste, napravi nov most, ustanovi mlekarno itd. Same potrebne in koristne naprave, ki jih občina nujno potrebuje.

Nekaj let njegovega razsipnega upravljanja pa je zadostovalo, da je prišla občina ob svoje premoženje, ne da bi se rešila niti ena iz gornjih nalog. Dobili smo razkošno občinsko pisarno, katere stroški so požrli v kratkem času kar 5 milijonov lir. Občinski gozd je posekan, občinska blagajna pa prazna. Trgovci, ki so les kupili, so sekali, kolikor so sami hoteli, nadzorstva niso imeli nobenega. Seveda so plačali za to uslugo precej provizije.

Podeštata Visintin je v začetku svojega delovanja skliceval večkrat sestanke, govoril zelo veliko in hotel ustanoviti na vsak način vsaj mlekarno, neglede na to, da se pri nas mleko porabi vse doma in ga še primanjkuje. Dobili pa smo vrtec, v katerem je naši deci strogo prepovedana materina govornica. Poleg tega pa je dosegel Visintin še en velik uspeh. Kupil je veliko občinsko reklamno tablo in na njo nabil par oglasov. To je vse, kar je napravil.

Potem je odšel gospodarit na Knežak, kjer pa je že njegov prednik popolnoma zavozil občinsko gospodarstvo. Pri nas je napravil nad 5 milijonov lir. Napravil ni nobenega dela. Ceste so v najslabšem stanju, poduk šolskih otrok se vrši v raznih zatuhlih in vlažnih sobah, ki so podobne bolj kletem kot šolskim sobam; vodovodne cevi, kupljene že pred leti, ležijo razmetane po raznih krajih, celo v mlaki; mostu ni, voziti se mora čez potok itd.

Nadalje je Visintin izvrševal tudi vohunstvo, policijsko službo. Po značaju hinavec je ovajal naše ljudi in gorje našemu izobraženemu človeku, ki je prišel v vas.

Priporočamo vaščanom na Knežaku, da se pred njim pazijo in izogibajo. Kot noben podeštata tako tudi Visintin ne zna upravljati javnega premoženja, noče našemu ljudstvu nič dobrega. Je skratka zajedavec, predstavnik nasilja, ovaduštva in krivice.

Tudi letos smo imeli pri nas vojaške vaje. Škoda, ki so nam jo napravili vojaki v gozdu in na travnikih, ce ceni nad tristotisoč lir. Odškodnine nismo do danes prejeli nikake in kakor izgleda je tudi ne bomo. Postopajo kakor sovražniki v zasedenem ozemlju. Samo škodo nam zadajajo.

Obiskal nas je tudi prefekt, ki je ugotovil, da bi pri nas bilo vse v redu, če bi bili napisi v cerkvi italijanski. Obljubil nam je nov križev pot, seveda z laškimi napisi, ker po njegovem mnenju Bog ne razume hrvaških napisov in naših molitev.

Dobili smo tudi novega občinskega nasilnika, ki bo pa revež, ker je malo občinskega premoženja več, ki bi se dalo še zapraviti.

Kdaj bo prišla naša rešitev, kdaj bomo smeli sami gospodariti z našim premoženjem? Teško, a z vso gotovostjo jo pričakujemo.

Sempas.

Razglas. — Tip laškega učitelja.

Razglas, prečitani pred cerkvijo, pravi, da so starši obvezani pošiljati otroke v otroški vrtec. Razglas je imel približno tako vsebino: „Pokažite se patriotični, da bo izbrisan „madež“, ki ste si ga naredili pri volitvah, s tem, da pošljete sleherna hiša v otroški vrtec svojo deco. Tam se učijo otroci vsega lepega, koristnega, potrebnega, zlasti pa lepih molitvic, glede katerih je vseeno „v katerem jeziku“ se molijo. Jezus Kristus bo blagoslovil to koristno podjetje. Plačalo se bo 200 lir nagrade onim, ki bi naznanili hujskače proti otroškemu vrtcu. Italija ima še dosti ječ za one, ki bi nasprotovali. Občinska in karabinierska vrata bodo zaprta vsem onim, ki se ne bodo pokorili ukazu in vsaka prošnja jim bo odbita.“ Ta lažnjivi in nasilni razglas sta sestavila brigadir in učitelj Oraziotti, ter ukazala, naj se pred cerkvijo prečita.

Sedaj pa še par besed o vzgoji naše mladine v Oraziottijevem razredu. Kot „vzoren“ učitelj se Oraziotti poslužuje sebe vrednih izrazov, ko seznanja otroke s sosedno državo Jugoslavijo. Blati junaški srbski narod z najogabnejšimi izrazi. Ker na tako neumen način straši otroke pred Srbi, ti komaj čakajo, da bi Srbi res enkrat prišli doli. Kak izboren uspeh ima v šoli, je pokazal tudi končni izid ital. večerne šole v naši vasi. Predsednik komisije je bil iz Milana. Od 15 učencev, ki so obiskovali to šolo, je napravilo izpit komaj 6 učencev. Prav ničesar jih ni naučil.

Oraziotti se sili povsod za gospodarja. Občinski tajnik Tinče Persič ga mora slepo ubogati. Tako se je Tinče moral izkazati tudi pri agitaciji za otroški vrtec, ko je v družbi brigadirja in Oraziottija hodil od hiše do hiše prigravljati ljudem, naj pošljejo otroke v vrtec.

Sedaj pa še končno besedo o Oraziottiju. Ta bivši navdušen avstrijski oficir se pogosto izraža, da je fašist samo za denar. Ob drugi priliki, ko je nekoga silil za vstop v fašjo, mu je rekel: „Saj ni potreba, da si fašist v resnici, dovolj je, da se vpišeš — nam to zadostuje.“ Tako je njegovo italijanstvo in fašistovstvo. Res je tudi to, da mu fašisti kljub njegovemu neumornemu delu (po njegovi zaslugi je bilo toliko „črnih srajc“ na Trnovem, se je ustanovil Balilski dom v Šempasu in ni zaspal še ustanovljeni vrtec) ne zaupajo veliko, toda plačujejo ga, ker ga rabijo — in denar je njemu itak glavni bog in domovina. Sicer pa je kljub vsemu denarju, ki ga od vseh strani prejema, dolžan po vseh šempaskih trgovinah.

Kadar „fehta“, govori navdušeno slovensko in prišel je pri nas že v pregovor: „Bodi tak, kot naš učitelj, ki ni prav nič „špurljav“ (izbirčen) človek, celo pogača mu je dobra.“ Ko je bil premeščen s Trnovega, so Trnovci sklenili, da zakoljejo tele v znak veselja, ko odhaja od njih ta v vseh ozirih priljubljeni učitelj. Šempasci bomo pa še vola zaklali, ko bo odhajal od nas.

Kobarid. Pri cerkvi Sv. Antona nameravajo baje zgraditi veliko vojaško pokopališče, kjer bi zbrali okoli 14.000 okostnjakov v vojni padlih vojakov. Cerkev Sv. Antona odstranijo

in sezidajo novo. Gradbeni material za cerkev in pokopališče bodo spravljali iz Tarčenta. Stroški so preračunjeni na dva in pol milijona lir. Dva milijona da vlada, ostalo pa dežela in občina. Na grič k Sv. Antonu bo vodila široka cesta, da bo mogoče obiskati cerkev in pokopališče z avtom. Zemljišče za cesto in pokopališče naj bi darovali Kobaridci; saj je malenkost, pravijo! Organizacijska naloga je poverjena generalu Faracora.

25. septembra je povabil podeštata vse Kobaridce ob 5. popoldne na občinski urad in jim napravil sijajen govor o zlati bodočnosti, a žal, da njega takrat ne bo več tu. Za te lepe čase naj se pa dobro pripravijo Kobaridci sami. Pomnožijo in zboljšajo naj stanovanja, naj olepšajo hiše, vrtove, ulice, pač vse, kar se spodobi za zlate čase. Kmalu pride v Kobarid novo vojaštvo, zato se je treba podvizati, da dobe oficirji, kod povsod, lepa in prostorna stanovanja. Svoje utemeljevanje o zlatih časih je zabelil še s starimi obljubami, da se v kratkem zgradi vodovod, izsuši blato, zboljšajo planine, zgradi bolnica za tuberkulozne, potem kasarne, pokopališče, ki prinese kar dva in pol milijona lir trgu. Dela bo veliko in zaposlilo se bo samo domače prebivalstvo.

Same obljube. Poznamo to: laških obljub en koš, za en groš! Taki bebci pa le nismo, da se pustimo samo za nos voditi. Delijo mnogo, a naši ljudje ne zaslužijo ficka. Kar jih sprejmejo na delo, jih slabše plačujejo, zaničujejo in zasramujejo tako, da nima nihče obstanka. Naj le ve g. podeštata, da mu nič ne verjamemo, a še manj zaupamo, kajti kar na lepem bi s pridiganjem o zlati bodočnosti rad pripravil Kobaridce in sploh občane, da bi delali zastoni, on pa bi zapravljal občinski denar kot ga je v Vipavi. Razposlal je okrožnico, v kateri se sklicuje na stare navade, naj bi občinarji robotali brezplačno na cesti. Naj ve gospod podeštata, da robotamo že enajsto leto kot sužnji. Občinski proračun se je dvignil od par tisoč kar na en milijon lir. Kam gre ta denar, ki je iztisnjen iz naše krvi. Cela vrsta vladnih nastavlencev je vodila našo občino, eden slabši od drugega. Poznamo popolnoma tudi nesposobnost sedanjega podeštata, ki se je že v Vipavi nesmrtno osmešil.

Krn pod Krnom. Zopet fašistovske novosti. Lahki se hvalijo z njimi, a mi stradamo. Ker ne znajo uporabiti časa za koristne stvari, se spravijo nad ubogo ljudstvo s kako budalostjo. Šestnajstega septembra sta prišla iz Kobarida dva miličnika in zapovedala ljudem, naj spravijo v dveh dneh živino z vseh krnskih planin, sicer da zapadejo globi po 50 lir na kravo. Čemu in kako, o tem ni bilo govora in tudi o prošnji ne. Kam z živino v tem času? Ljudje vedo, da fašisti ne poznajo milosti, zato so se obrnili s prošnjo na tolminski gozdni urad, naj jim pusti živino vsaj do konca septembra na planini. Iz Tolmina so poslali prošnjo v Kobarid. Prošnja je bila ugodno rešena in odgovor sta nesla v Krn dva miličnika. Ko sta izročala podpredsedniku mlekarne Sivcu Ignaciju, sta zahtevala za potnino 25 lir, kar pomeni naravnost izsiljevanje. Sivec se je branil, a ker sta bila preveč surova, se jima je udal in plačal.

Istočasno sta miličnika napravila ovadbo proti Ivanu in Francu Sivcu, ki sta kopala pesek za mlekarno v domači gmajni. Rekla sta, da je svet občinski in da nima nihče pravice kopati peska. Proti ovadbi sta vložila priziv.

Ko ubogi kmet plačaš deset vrst davka, pričemur pride isti dohodek po desetkrat obdavčen, moraš plačati občini še pesek, ki je na tvojem svetu. To so skupna zemljišča, ki jih je ljudstvo že davno odkupilo. Fašizem pa jih je skušal vzeti in zvonil na veliki zvon o razdelitvi skupnih zemljišč. Občine bi hotele, da ta zemljišča pripadajo občinam, to se pravi Lahom, a ljudje imajo potrčila, da so jih odkupili. Zaspalo je vse, odločili jih še niso niti ljudstvu, niti občinam, a občine postopajo, kakor da bi bila njihova last.

Listnica uredništva.

A. H., Karlovac. Hvala za zanimivo poročilo. Sicer ne moremo priobčiti radi pomanjkanja prostora, toda porabimo pa v druge svrhe.

I. K., Sušak. Isto, bomo poskrbeli.